

KONKURENCES PADOME

Blaumaņa ielā 5a, Rīgā, LV-1011 ♦ Tālrunis 7282865 ♦ Fakss 7242141

L Ē M U M S

Rīgā

Nr. 138

(Prot. Nr. 69, 2. §)

2006. gada 2. decembrī

Par tirgus dalībnieku apvienošanos

Lieta Nr.1908/06/05/18

Par SIA „Neste Latvija” 02.08.2006.
ziņojumu par apvienošanos

Konkurences padome 2006. gada 2. augustā saņēma SIA „Neste Latvija” (turpmāk – Neste) 02.08.2006. ziņojumu par tirgus dalībnieku apvienošanos (turpmāk – Ziņojums) saistībā ar septiņu degvielas uzpildes staciju (turpmāk – DUS) nomu no SIA „Alco” (turpmāk – Alco).

Neste ir LR Uzņēmumu reģistrā ar Nr. 40003132723 reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kuras juridiskā adrese ir Bauskas ielā 58a, Rīgā. Alco ir LR Uzņēmumu reģistrā ar vienotās reģistrācijas Nr. 58503002931 reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kuras juridiskā adrese ir Dzirnau ielā 1, Saldū.

Saskaņā ar Konkurences likuma 16. panta pirmo daļu un Ministru kabineta 26.10.2004. noteikumiem Nr. 897 „Kārtība, kādā iesniedzams un izskatāms ziņojums par tirgus dalībnieku apvienošanos” par pilnīga Ziņojuma saņemšanas datumu uzskatāms 2006. gada 2. augusts, par ko Konkurences padome informēja apvienošanās dalībnieku pilnvarotos pārstāvjus (10.08.2006. vēstule Nr. 1889). Saskaņā ar Konkurences likuma 16. panta pirmo daļu 30.08.2006. Konkurences padome 30.08.2006. pieņēma lēmumu Nr. 92 (Prot. Nr. 51, 5. §) uzsākt lietas papildu izpēti. Izpētes gaitā tika iegūta informācija no Valsts ieņēmumu dienesta Akcīzes preču pārvaldes (turpmāk – APP) un citiem tirgus dalībniekiem.

Izvērtējot Ziņojumā ietvertu un papildus iegūto informāciju, Konkurences padome

konstatēja:

1. Neste ir LR Uzņēmumu reģistrā ar Nr. 40003132723 reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kuras vienīgais dalībnieks ir Nīderlandes kompānija Neste Oil Finance B.V.(no 28.05.2004.) un kuras galvenie darbības virzieni ir naftas pārstrādes produktu ražošana, autodegvielas mazumtirdzniecība, cietā, šķidrā un gāzveida kurināmā un līdzīgu produktu vairumtirdzniecība, tai skaitā automobiļu degvielas vairumtirdzniecība u.c. darbība saskaņā ar statūtiem. Valsts ieņēmumu dienests (turpmāk - VID) 02.02.2004. ir izsniedzis Neste licenci BM Nr. 0000000358 naftas produktu (degvielas) mazumtirdzniecībai, tai skaitā arī tirdzniecībai DUS Liepājā, Raiņa ielā 2. Licences derīguma termiņš ir no 04.02.2004. līdz 04.02.2007. Neste saistītais tirgus dalībnieks ir SIA „Sašķidrinātā naftas gāze”, kurā Neste ir 100% daļu īpašnieks un kuras reģistrētā komercdarbība ir naftas pārstrādes produktu ražošana, rūpniecisko gāzu ražošana. Neste un SIA „Sašķidrinātā naftas gāze” kopīgais apgrozījums Latvijā 2005. gadā bija Ls 148 011 039.

Alco ir LR Uzņēmumu reģistrā ar vienotās reģistrācijas Nr. 58503002931 reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kuras vienīgais dalībnieks ir fiziska persona un kuras galvenie darbības virzieni ir automobiļu degvielas mazumtirdzniecība, cietā, šķidrā un gāzveida kurināmā un līdzīgu produktu vairumtirdzniecība u.c darbības saskaņā ar statūtiem. Valsts ieņēmumu dienests (turpmāk - VID) izsniedzis Alco speciālo atļauju (Sērija BM Nr.00000000070) naftas produktu mazumtirdzniecībai, kura ir beztermiņa un derīga no 2004.gada 13. jūlija. Alco apgrozījums, kas aprēķināts saskaņā ar Ministru kabineta 26.10.2004. noteikumu Nr. 897 „Kārtība, kādā iesniedzams un izskatāms ziņojums par tirgus dalībnieku apvienošanās” 13. punktu, Latvijā 2005. gadā bija Ls (**).

2. Konkurences likuma 15. panta otrās daļas 1. punktā noteikts, ka tirgus dalībnieki, kuri nolēmuši apvienoties kādā no šā panta pirmajā daļā paredzētajiem veidiem, pirms apvienošanās iesniedz Konkurences padomei par to ziņojumu saskaņā ar šā likuma 16. pantu, ja apvienošanās dalībnieku kopējais apgrozījums iepriekšējā finanšu gadā ir bijis ne mazāks kā 25 miljoni latu. Saskaņā ar Ministru kabineta 26.10.2004. noteikumu Nr. 897 „Kārtība, kādā iesniedzams un izskatāms ziņojums par tirgus dalībnieku apvienošanās” aprēķinātais Neste un Alco kopējais apgrozījums pārsniedz Konkurences likuma 15. panta otrās daļas 1. punktā noteikto kopējo apgrozījumu 25 miljoni latu. Tādēļ apvienošanās ir paziņojama Konkurences padomei.

3. Apvienošanās paredzēta, Neste noslēdzot nekustamā īpašuma nomas līgumu ar Alco. Saskaņā ar 13.07.2006. nodomu protokolu, kurš paredz minētā nomas līguma noslēgšanu viena mēneša laikā, Alco apņemas iznomāt Neste

septiņus zemes gabalus kopā ar DUS un daļu ēkām, kas uz tiem atrodas, šādās adresēs: Saldus, Apvedceļš 5 (turpmāk - DUS-1); Kuldīga, Sūru ielā 3 (turpmāk - DUS-2); Bauska, Elejas ielā 1 (turpmāk - DUS-3); Liepāja, Kārļa Zāles laukumā 7 (turpmāk - DUS-4); Talsi, Dundagas ielā 1 (turpmāk - DUS-5); Saldus, Jelgavas ielā 3 (turpmāk - DUS-6); Kuldīga, Graudu ielā 8a (turpmāk - DUS-7). Nodomu protokola 2.1. punktā noteikts nomas termiņš – (**), kas var tikt pagarināts. Nodomu protokola 2.6. punkts paredz, ka nomas līgums nestāsies spēkā, ja Konkurences padome nedod atļauju aktīvu izmantošanai. Ziņojumā norādīts, ka darījuma izpildes rezultātā Neste iegūs nomas tiesības uz minētajiem nekustamajiem īpašumiem un turpinās izmantot tos kā DUS. Apvienošanās dalībnieki 10.08.2006. izdarīja grozījumus nodomu protokolā, kas paredz nomas līguma noslēgšanu viena mēneša laikā pēc Konkurences padomes atļaujas saņemšanas, bet gadījumos, kad Konkurences padome nedod atļauju darījumam vai atļauj apvienošanās ar citiem noteikumiem vai nosacījumiem, nodomu protokols automātiski zaudē spēku.

Saskaņā ar Konkurences likuma 15. panta pirmās daļas 3. punktu paziņotais darījums ir vērtējams kā apvienošanās, vienam tirgus dalībniekam iegūstot daļu vai visus cita tirgus dalībnieka aktīvus vai tiesības tos izmantot.

Konkrētie tirgi

Konkrētās preces tirgus

4. Ziņojumā identificēts viens konkrētās preces tirgus, kurš tiktu ietekmēts apvienošanās rezultātā – benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirdzniecības tirgus. Eiropas Komisija savā 01.07.2004. lēmumā lietā Nr. COMP/M.3375 – Statoil/SDS¹ definē autodegvielas tirgu kā vienas konkrētās preces tirgu, nenodalot benzīnu un dīzeļdegvielu, jo mazumtirgotāji parasti piedāvā abu veidu degvielu vai arī viegli var pārslēgties no vienas uz otru. Tai pašā laikā Ziņojumā norādīts, ka DUS, kas atrodas uz automaģistrālēm (piemēram, valsts nozīmes autoceļa Rīga – Saldus – Liepāja), kur lielu daļu autodegvielas patērētāju veido caurbraucošie kravas automobiļi, ievērojami vairāk tiek pirkti dīzeļdegviela. Arī rajonu pilsētu robežās atrodas DUS, kuru klienti ir, piemēram, meža tehnikas vai citas lauksaimniecības tehnikas ekspluatētāji, kas iegādājas dīzeļdegvielu. Ņemot vērā Eiropas Komisijas praksi, Ziņojumā piedāvāto definīciju, kā arī aptaujāto tirgus dalībnieku viedokli, kas atbalsta benzīna un dīzeļdegvielas apvienošanu vienā konkrētās preces tirgū (piemēram, SIA „Viada” 01.09.2006. vēstule Nr. 02/218, SIA „Ziko” vēstule b/n), Konkurences padome tomēr uzskata, ka konkrētās preces tirgus šīs lietas ietvaros ir visu veidu benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirdzniecības tirgus.

¹ OJ L 24, 29.1.2004 p. 1.

Konkrētie ģeogrāfiskie tirgi

5. Valsts nozīmes autoceļš A9 Rīga - Liepāja

Attiecībā uz DUS-1 Ziņojumā kā konkrētais ģeogrāfiskais tirgus ir definēts valsts nozīmes autoceļš A9 Rīga – Liepāja. Arī Eiropas Komisija savā 09.02.2000. lēmumā lietā Nr. COMP/M.1628 – Total/Fina/Elf² secinājusi, ka pieprasījums pēc autodegvielas uz autoceļiem ir atšķirīgs no pieprasījuma attālāk no tiem, bet degvielas piedāvājums uz autoceļiem neietekmē piedāvājumu attālāk no tiem. Degvielas mazumtirdzniecības tirgus uz autoceļiem tiek definēts kā atsevišķs konkrētais tirgus. Arī Latvijas degvielas mazumtirgotāji, kuri tika aptaujāti lietu Nr. 1432/06/05/13³ un 1439/06/05/14⁴ izpētes sakarā, izteica viedokli, ka lielie autoceļi (konkrētajās lietās – valsts nozīmes autoceļi A1, A6 un A12) katrs veido atsevišķu konkrēto ģeogrāfisko tirgu. Tādēļ Konkurences padome piekrīt šāda konkrētā ģeogrāfiskā tirgus definīcijai, konkretizējot šo tirgu no Rīgas apvedceļa līdz Liepājas pilsētas administratīvajām robežām, ievērojot, ka trasi izmanto gan vieglās automašīnas, kas bez ierobežojumiem var uzpildīties gan pilsētās, gan uz autoceļa, gan arī caurbraucēju vieglās un kravas automašīnas, kas pamatā var uzpildīties uz autoceļa. Uz autoceļa Rīga – Liepāja atrodas SIA „DUS Skorpions” – kopš 25.08.2006. SIA „Lukoil Baltija R” (turpmāk – Lukoil) („Skorpions”, Brocēni, Saldus rajons), SIA „Saldus PRIEDE” (Rīgas – Liepājas šosejas 99. km, Saldus rajons), SIA „ZIKO” („Apvedceļš 11”, Saldus), MPVAS „Latvijas Nafta” („Grantskalni”, Skrunda, Kuldīgas rajons), SIA „Viada” („Tīreļi”, Valgundes pagasts, Jelgavas rajons), SIA „MC” („Liepājas šosejas 47. km”, Džūkstes pagasts, Tukuma rajons), SIA „Draudzība” („Apļi”, Novadnieku pagasts, Saldus rajons), SIA „Kings” (Lielā ielā 8, Grobiņa, Liepājas rajons un Rīgas Liepājas šosejas 169. km, Durbe, Liepājas rajons) un Alco („Apvedceļš 5”, Saldus) piederošās DUS. Informācija par minētā konkrētā ģeogrāfiskā tirgus dalībnieku – benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirgotāju laikā no 2003. līdz 2005. gadam realizētā benzīna un dīzeļdegvielas apjomiem un apgrozījumu sniegta 1. un 2. tabulā.

1. tabula. Uz autoceļa Rīga – Liepāja esošo DUS realizētā benzīna un dīzeļdegvielas apjomi un tirgus daļas (**)

2. tabula. Uz autoceļa Rīga - Liepāja esošo DUS realizētā benzīna un dīzeļdegvielas apgrozījums un tirgus daļas

² OJ L 143, 29.05.2001 p. 1

³ KP 11.10.2006. lēmums Nr. 114 “Par tirgus dalībnieku apvienošanas” lietā par SIA „Lukoil Baltija R” 12.06.2006. ziņojumu par apvienošanas

⁴ KP 11.10.2006. lēmums Nr. 115 “Par tirgus dalībnieku apvienošanas” lietā par SIA „Lukoil Baltija R” 14.06.2006. ziņojumu par apvienošanas

(**)

1. un 2. tabulas dati parāda, ka Alco, tātad pēc apvienošanās - teorētiski Neste - tirgus daļas 2003. – 2005. gados gan pēc apjoma, gan pēc apgrozījuma ir tuvu Konkurences likuma 1. panta 1. punktā sniegtajā dominējošā stāvokļa definīcijā noteiktajam tirgus daļas robežlīmenim – 40%. Vērā ņemama ir arī Neste zīmola atpazīstamība, kas varētu piesaistīt konkurentu klientus, tādējādi uz tā rēķina palielinot Neste tirgus daļu. Neste tirgus daļu var palielināt arī „dziļās kabatas” efekts, izmantojot mātes uzņēmuma resursus tirgus varas palielināšanai. Konkrētajā tirgū darbojas vēl trīs konkurenti, kuru tirgus daļa ir vai pārsniedz 10%. Pārējo piecu tirgus dalībnieku tirgus daļas nepārsniedz 10% un trijiem no tiem tirgus daļas 2003. – 2005. gadā ir samazinājušās. 2006. gada otrajā pusē darbību šajā tirgū ir uzsākusi Lukoil (SIA „DUS Skorpions” vietā), kas potenciāli varētu veidot stipru konkurenci Neste.

6. Kuldīgas pilsēta un tās tuvākā apkārtnē

Attiecībā uz DUS-2 Ziņojumā definēts konkrētais ģeogrāfiskais tirgus – Kuldīga un tās tuvākā apkārtnē, savukārt attiecībā uz DUS-7 – Kuldīgas apkārtnē uz Kuldīgas apvedceļa un ārpus tā. Abas DUS Kuldīgā, kas ir paredzētā darbības priekšmets, atrodas Kuldīgas pilsētas administratīvajā teritorijā, uz vietējās nozīmes autoceļa P116. DUS-2 un DUS-7 atrodas līdzīgos konkurences apstākļos ar citām komercsabiedrībām piederošajām DUS, kuras veic saimniecisko darbību Kuldīgas pilsētas administratīvajā teritorijā. To atzīst arī aptaujātie tirgus dalībnieki. Tādēļ DUS-2 un DUS-7 nav uzskatāmas par divu dažādu konkrēto ģeogrāfisko tirgu dalībniecēm. Konkurences padome uzskata, ka attiecībā uz DUS-2 un DUS-7 konkrētais ģeogrāfiskais tirgus ir Kuldīgas pilsēta un tās tuvākā apkārtnē 2 - 3 km attālumā no pilsētas administratīvās robežas. Šajā ģeogrāfiskajā teritorijā atrodas SIA „JK” (Lapegļu iela 1, Kuldīga), SIA „Latvija Statoil” (turpmāk – Statoil) (Ganību iela 22, Kuldīga) – kopš 2005. gada 28. oktobra, SIA „Sumata” (Graudu iela 19, Kuldīga), Lukoil (Ganību iela 29, Kuldīga) – kopš 2004. gada 12. novembra, SIA „Zauers” („Zaueri”, Kurmāles pagasts) un Alco (Graudu iela 8a un Sūru iela 3, Kuldīga) piederošās DUS.

Apvienošanās dalībnieku pilnvarotās personas papildus norādīja, ka Kuldīgas apkaimē Alco konkurenti ir arī SIA „Astarte-Nafta” un SIA „Kings” ar DUS Aizputē, MNVAS „Latvijas Nafta” ar DUS Skrundā un SIA „Zeme MA” ar DUS Turlavas pagastā. Ņemot vērā, ka Aizpute un Skrunda atrodas apmēram 40 km attālumā no Kuldīgas, bet DUS Turlavas pagastā atrodas ap 20 km attālumā no Kuldīgas, minētie autodegvielas mazumtirgotāji nav uzskatāmi par konkrētā ģeogrāfiskā tirgus dalībniekiem.

Informācija par minētā konkrētā ģeogrāfiskā tirgus dalībnieku – benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirgotāju laikā no 2003. līdz 2005. gadam realizētā benzīna un dīzeļdegvielas apjomiem un apgrozījumu sniegta 3. un 4. tabulā.

3. tabula. . Kuldīgas pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē esošo DUS realizētā benzīna un dīzeļdegvielas apjomi un tirgus daļas

(**)

4. tabula. Kuldīgas pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē esošo DUS realizētā benzīna un dīzeļdegvielas apgrozījums un tirgus daļas

(**)

3. un 4. tabulas dati parāda, ka Alco, tātad pēc apvienošanās - teorētiski Neste - tirgus daļas 2003. – 2005. gados gan pēc apjoma, gan pēc apgrozījuma ievērojami pārsniedz Konkurences likuma 1. panta 1. punktā sniegtajā dominējošā stāvokļa definīcijā noteikto tirgus daļas robežlīmeni – 40%.

7. Bauskas pilsēta un tās tuvākā apkārtnē

Attiecībā uz DUS-3 Ziņojumā definēts konkrētais ģeogrāfiskais tirgus – Bauska un tās tuvākā apkārtnē. Konkurences padome piekrīt minētajai konkrētā ģeogrāfiskā tirgus definīcijai. Šajā ģeogrāfiskajā teritorijā atrodas Statoil (Zaļā iela 10, Bauska), SIA Latvijas-Zviedrijas firma „Bērzkalni” („Bērzkalni, Īslīces pagasts), SIA „R un R” („Rutki”, Codes pagasts), Lukoil („Dīči 1”, Codes pagasts) un Alco (Elejas iela 1, Bauska) piederošās DUS. Informācija par minētā konkrētā ģeogrāfiskā tirgus dalībnieku – benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirgotāju laikā no 2003. līdz 2005. gadam realizētā benzīna un dīzeļdegvielas apjomiem un apgrozījumu sniegta 5. un 6. tabulā.

5. tabula. Bauskas pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē esošo DUS realizētā benzīna un dīzeļdegvielas apjomi un tirgus daļas

(**)

6. tabula. Bauskas pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē esošo DUS realizētā benzīna un dīzeļdegvielas apgrozījums un tirgus daļas

(**)

5. un 6. tabulas dati parāda, ka Alco, tātad pēc apvienošanās - teorētiski Neste - tirgus daļas 2003. – 2005. gados gan pēc apjoma, gan pēc apgrozījuma ir tuvu vai pat pārsniedz Konkurences likuma 1. panta 1. punktā sniegtajā dominējošā stāvokļa definīcijā noteikto tirgus daļas robežlīmeni – 40%. Tomēr šajā konkrētajā tirgū kā tuvākie sekotāji darbojas arī tādi spēcīgi konkurenti kā Lukoil un Statoil - Statoil tirgus daļa ir tuva Alco - ap (**), savukārt Lukoil degvielas pārdošanas apjomi pa gadiem pieaug. Lai gan abu pārējo tirgus dalībnieku tirgus daļām ir tendence samazināties un vērā ņemama ir arī Neste

zīmola atpazīstamība, kas varētu piesaistīt konkurentu klientus, uz tā rēķina palielinot Neste tirgus daļu, kā arī Neste tirgus daļu var palielināt „dziļās kabatas” efekts, izmantojot mātes uzņēmuma resursus tirgus varas palielināšanai, Konkurences padome uzskata, ka šajā konkrētajā tirgū nav pamata bažām, ka minētā apvienošanās var radīt draudus efektīvai konkurencei.

8. Saldus pilsēta un tās tuvākā apkārtnē

Attiecībā uz DUS-6 Ziņojumā definētais ģeogrāfiskais tirgus – Saldus un tās tuvākā apkārtnē. Konkurences padome, ņemot vērā savā 12.07.2006. lēmumā Nr. 72 konstatēto lietā Nr. 1419/06/05/12 „Par SIA „Lukoil Baltija R” un SIA „DUS Skorpions” 09.06.2006. ziņojumu par apvienošanos”, piekrīt šādai konkrētā ģeogrāfiskā tirgus definīcijai, iekļaujot konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū arī Brocēnu pilsētu. Šajā ģeogrāfiskajā teritorijā atrodas SIA „Draudzība” (Lazdu iela 2, Draudzība un „Apļi”, Novadnieku pagasts, Saldus rajons), SIA „DUS Skorpions”, tagad Lukoil („Skorpions”, Brocēni, Saldus rajons), SIA „ZIKO” („Apvedceļš 11”, Saldus, Saldus rajons), SIA „Saldus Priede” (Rīgas – Liepājas šosejas 99. km, Saldus pagasts, Saldus rajons) un Alco (Jelgavas iela 3 un „Apvedceļš 5”, Saldus, Saldus rajons) piederošās DUS. Ziņojumā nebija norādīta Alco DUS „Apvedceļš 5” (DUS-1) kā konkrētā tirgus dalībnieks. Minētā DUS atrodas Saldus pilsētas administratīvajā teritorijā. Tādēļ DUS-1 un DUS-6 atrodas līdzīgos konkurences apstākļos ar citām komercsabiedrībām piederošajām DUS, kuras veic saimniecisko darbību Saldus pilsētas administratīvajā teritorijā. Informācija par minētā konkrētā ģeogrāfiskā tirgus dalībnieku – benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirgotāju laikā no 2003. līdz 2005. gadam realizētā benzīna un dīzeļdegvielas apjomiem un apgrozījumu sniegta 7. un 8. tabulā.

7. tabula. Saldus pilsētā un tās tuvākajā apkārtņē esošo DUS realizētā benzīna un dīzeļdegvielas apjomi un tirgus daļas
(**)

8. tabula. Saldus pilsētā un tās tuvākajā apkārtņē esošo DUS realizētā benzīna un dīzeļdegvielas apgrozījums un tirgus daļas
(**)

7. un 8. tabulas dati parāda, ka Alco, tātad pēc apvienošanās - teorētiski Neste - tirgus daļas 2003. – 2005. gados gan pēc apjoma, gan pēc apgrozījuma ievērojami pārsniedz Konkurences likuma 1. panta 1. punktā sniegtajā dominējošā stāvokļa definīcijā noteikto tirgus daļas robežlīmeni – 40%.

9. Liepājas pilsēta un tās tuvākā apkārtnē

Attiecībā uz DUS-4 Ziņojumā definētais ģeogrāfiskais tirgus – Liepājas pilsētas teritorija (atsaucoties uz Konkurences padomes lēmumu lietā 359k/02/06/16⁵). Konkurences padome, ņemot vērā tās vēlāko praksi⁶, uzskata, ka konkrētais ģeogrāfiskais tirgus ir Liepājas pilsēta un tās tuvākā apkārtnē. Šajā ģeogrāfiskajā teritorijā atrodas SIA „Kings” (Zemnieku iela 58 un Ģenerāļa Baloža iela 33, Liepāja – kopš 2005. gada), SIA „Dīzelis” (Kapsētas iela 24/26, Cukura iela 1 A un Ģenerāļa Baloža ielas un Zemgales ielas krustojums, Liepāja), SIA „Viada Liepāja”(Krūmu iela 56, Brīvības iela 176, Liepāja), Statoil (Cukura iela 3, Ganību iela 171 un Esperanto iela 2/8, Liepāja), MPVAS „Latvijas Nafta” (Flotes iela 9 un Brīvības iela 174, Liepāja), Lukoil (Ganību iela 180, Liepāja), Neste (Raina iela 2, Liepāja) un Alco (Kārļa Zāles laukums 7, Liepāja). Informācija par minētā konkrētā ģeogrāfiskā tirgus dalībnieku – benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirgotāju laikā no 2003. līdz 2005. gadam realizētā benzīna un dīzeļdegvielas apjomu un apgrozījumu sniegta 9. un 10. tabulā.

9. tabula. Liepājas pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē esošo DUS realizētā benzīna un dīzeļdegvielas apjomi un tirgus daļas
(**)

10. tabula. Liepājas pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē esošo DUS realizētā benzīna un dīzeļdegvielas apgrozījums un tirgus daļas
(**)

Neste un Alco konkrētajā tirgū ir konkurenti, tādēļ apvienošanās rezultātā notiks tirgus koncentrācijas palielināšanās. Vērā ņemamas ir arī Neste un Alco kopējās tirgus daļas (vairāk kā (**)). Tai pašā laikā konkrētajā tirgū darbojas divi lielākie degvielas mazumtirgotāji Latvijā - Statoil, kuras tirgus daļa 2003. – 2005. gados ir pieaugusi par 6 līdz 10%, un Lukoil, kā arī SIA „Dīzelis” un MNVAS „Latvijas nafta”.

10. Talsu pilsēta un tās tuvākā apkārtnē

Attiecībā uz DUS-5 Ziņojumā definētais konkrētais ģeogrāfiskais tirgus – Talsi un to tuvākā apkārtnē. Konkurences padome piekrīt šādai konkrētā ģeogrāfiskā tirgus definīcijai. Šajā ģeogrāfiskajā teritorijā atrodas SIA „Lateva” (Celtnieku iela 2, Talsi), SIA „Kurzemes sēklas” (Egļu iela 2, Talsi), Vilcāna individuālā uzņēmuma „SAVI” („Savi”, Valdgales pagasts, Talsu rajons), SIA „Talsu autotransports” (Stendes iela 8, Talsi), Statoil („Jaunratnieki”, Ģibuļu pagasts, Talsu rajons), SIA „Sumata” („Sumata”, Ģibuļu pagasts, Talsu rajons) un Alco (Dundagas iela 1, Talsi) piederošās DUS. Informācija par minētā

⁵ Konkurences padomes 09.12.2002. lēmums Nr. 50 „Par SIA „Latvija Statoil” un SIA „Shell Latvija SIA” apvienošanos

⁶ Piemēram, 26.10.2005. lēmums Nr. 55 lietā Nr. 763/05/05/2 „Par SIA „Latvija Statoil” un SIA „Regal” 25.07.2005. iesniegumu par apvienošanos”

konkrētā ģeogrāfiskā tirgus dalībnieku – benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirgotāju laikā no 2003. līdz 2005. gadam realizētā benzīna un dīzeļdegvielas apjomiem un apgrozījumu sniegta 11. un 12. tabulā. (Informācija no Vīlcāna individuālā uzņēmuma „Savi” netika saņemta, tādēļ tirgus raksturojums nav pilnīgs.)

11. tabula. Talsu pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē esošo DUS realizētā benzīna un dīzeļdegvielas apjomi un tirgus daļas

(**)

12. tabula. Talsu pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē esošo DUS realizētā benzīna un dīzeļdegvielas apgrozījums un tirgus daļas

(**)

11. un 12. tabulas dati parāda, ka Alco, tāpat pēc apvienošanās - teorētiski Neste - tirgus daļas lielums 2003. – 2005. gados gan pēc apjoma, gan pēc apgrozījuma samazinās. Konkrētajā tirgū darbojas vēl četri spēcīgi konkurenti – Statoil, SIA „Lateva”, SIA „Kurzemes sēklas” un a/s „Talsu autotransports”, kuru tirgus daļas ir pietiekoši lielas.

11. Saskaņā ar Ziņojumā norādīto, apvienošanās mērķis ir Neste benzīna un dīzeļdegvielas mazumtirdzniecības apjomu palielināšana Latvijā, atbilstoši Neste pēdējos gados realizētajai tirdzniecības politikai nodrošināt patērētājus ar lētāku benzīna un dīzeļdegvielas piedāvājumu nekā konkurentiem pilna servisa degvielas uzpildes stacijās. Pēc apvienošanās iznomātās DUS tiks pārveidotas par A24 DUS, kurās būs iespējams ātri veikt degvielas uzpildi un norēķināties bez operatora starpniecības. Automātisko DUS uzturēšanas izmaksas ir mazākas nekā pilna servisa DUS izmaksas, tādēļ Neste varēs piedāvāt patērētājiem degvielu par zemākām cenām.

12. Izvērtējot iespējamās izmaiņas konkrētajos tirgos pēc apvienošanās, Konkurences padome konstatēja, ka četros no Konkurences padomes definētajiem konkrētajiem ģeogrāfiskajiem tirgiem – valsts nozīmes autoceļā Rīga-Liepāja, Bauskas pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē, Liepājas pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē un Talsu pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē – bez Neste darbojas arī lielākie Latvijas mazumtirgotāji – Statoil un Lukoil, kā arī atsevišķos tirgos – spēcīgi vietējie mazumtirgotāji. Tādējādi Neste (ņemot vērā tās zīmola atpazīstamību un „dziļās kabatas” efektu, izmantojot mātes uzņēmuma resursus tirgus varas palielināšanai, kas varētu piesaistīt konkurentu klientus), ienākot konkrētajā tirgū un, iespējams, arī saglabājot samērā lielās Alco tirgus daļas, būs ierobežotas iespējas iegūt tirgus varu. Pēdējo trīs gadu laikā Alco tirgus daļas visos minētajos tirgos ir pastāvīgi samazinājušās, un Konkurences padomei nav pamata uzskatīt, ka ar Neste ienākšanu šajos tirgos tās varētu būtiski palielināties. Zināmu pretdarbību Neste ietekmei radīs arī patērētāju paradumi – pāreja no pilnas apkalpošanas DUS uz automātiskajām DUS, ko, iespējams,

neakceptēs visi bijušie Alco klienti. Konkurences padome uzskata, ka jauna lielā tirgus dalībnieka ienākšana minētajos tirgos varētu konkurenci pastiprināt.

13. Konkurences likuma 16. panta trešā daļa nosaka, ka „Konkurences padome ar lēmumu aizliedz apvienošanas, kuras rezultātā rodas vai nostiprinās dominējošais stāvoklis vai var tikt būtiski samazināta konkurence jebkurā konkrētajā tirgū. Konkurences padome var atļaut šādu apvienošanas, nosakot tirgus dalībniekam saistošus noteikumus, kuri novērš apvienošanās negatīvās sekas attiecībā uz konkurenci.” Kuldīgas pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē, kā arī Saldus pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē pēc apvienošanās Neste teorētiski pārņem Alco tirgus daļu, kas ievērojami pārsniedz 40% un ir vairākkārt lielāka par nākamo tuvāko konkurentu tirgus daļām.

Pēc 22.11.2006. pārrunām Konkurences padomē Neste pilnvarotie pārstāvji 23.11.2006. vēstulē norāda, ka, ievērojot izmaiņas minētajos tirgos 2005. gada beigās, t.sk. Statoil DUS atvēršanu Kuldīgā un ar Statoil franšīzi strādāt uzsākušā SIA „ZIKO” DUS atvēršanu Saldū, Alco tirgus daļas šajos tirgos 2006. gada laikā noteikti ir vēl vairāk samazinājušās. Minētajā vēstulē arī norādīts, ka, neskatoties uz, iespējams, lielo tirgus daļu, Neste nevar vienlaicīgi arī iegūt tirgus varu, jo to neļaus spēcīgie konkurenti – Statoil un Lukoil. Bez tam tiek norādīts, ka, Neste ienākot jaunā tirgū, kā to liecina pieredze, tā zaudē līdz pat 50% realizētā degvielas apjoma neizbēgamā darbības pārtraukuma dēļ. Neste pilnvarotie pārstāvji informē, ka iznomātās DUS sāks darbību pakāpeniski laikā no 2007. gada februāra līdz septembrim.

Pēc 01.12.2006. pārrunām Konkurences padomē Neste pilnvarotie pārstāvji 01.12.2006. vēstulē norāda, ka nepiekrīt Konkurences padomes pieejai konkrētā ģeogrāfiskā tirgus definēšanai, kam saskaņā ar Eiropas Savienības un lielas daļas tās dalībvalstu praksi degvielas mazumtirdzniecībā būtu jābūt nacionālam tirgum, kurā Neste tirgus daļa nepārsniedz 15%. Pat piekrītot Konkurences padomes ierosinātajam lokālo definīciju principam, Neste nepiekrīt Konkurences padomes konkrētā ģeogrāfiskā tirgus definīcijām Kuldīgā un Saldū. Neste atkārtoti norāda, ka tā neiegūs dominējošo stāvokli, kā arī nespēs būtiski samazināt konkurenci nevienā no konkrētajiem tirgiem.

14. Abos konkrētajos tirgos Alco tirgus daļas laikā no 2003. līdz 2005. gadam ir samazinājušās un Neste tirgus daļa ienākot jaunā tirgū arī sākotnēji var samazināties, tomēr tā var saglabāties virs 40%. Tuvāko konkurentu tirgus daļas abos konkrētajos tirgos ir trīs līdz četras reizes mazākas nekā Alco pašlaik. Ņemot vērā Neste vertikālo integrāciju ar naftas pārstrādes uzņēmumiem, nozīmīgo ietekmi degvielas importā un vairumtirdzniecības tirgū Latvijā kopumā, Konkurences padome uzskata, ka definētajos konkrētajos tirgos Neste var iegūt spēju darboties neatkarīgi no konkurentiem un patērētājiem, it sevišķi, ja tās tirgus daļa ir 40% un vairāk. Tādēļ Konkurences padome konstatē, ka

Neste apvienošanās rezultātā divos konkrētajos ģeogrāfiskajos tirgos - Kuldīgas pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē un Saldus pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē – var iegūt dominējošo stāvokli degvielas mazumtirdzniecības tirgū, kas var būtiski samazināt konkurenci.

15. Izvērtējot konkurences situāciju Kuldīgas pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē un Alco ievērojamo tirgus daļu tajā, Konkurences padome ņem vērā, ka gan DUS-2, gan DUS-7 atrodas Kuldīgas pilsētas administratīvajās robežās uz vietējās nozīmes autoceļa P116 un darbojas līdzīgos konkurences apstākļos. Lai novērstu iespēju, ka, pārņemot abas DUS Kuldīgas pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē ar kopīgo ievērojamo tirgus daļau, Neste iegūtu tirgus varu un samazinātu konkurenci šajā konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū, un lai veicinātu konkurences attīstību arī pēc apvienošanās, Konkurences padome konstatē, ka apvienošanās šajā ģeogrāfiskajā tirgū atļaujama tikai ar saistošo noteikumu, aizliedzot Neste nomāt DUS-7.

16. Izvērtējot konkurences situāciju Saldus pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē un Alco ievērojamo tirgus daļu tajā, Konkurences padome ņem vērā, ka DUS-1 atšķirībā no DUS-6 vienlaikus ir divu Konkurences padomes definēto konkrēto ģeogrāfisko tirgu dalībnieks – Saldus pilsēta un tās tuvākā apkārtnē un valsts nozīmes autoceļš A9 Rīga-Liepāja, kur konkurence ir ievērojami lielāka, ir vairāk tirgus dalībnieku ar mazāk atšķirīgām tirgus daļām. Līdz ar to DUS-1 ir pakļauta lielākam konkurences spiedienam. Savukārt DUS-6 ir vienīgā DUS Saldus pilsētā, lai gan konkurē ar DUS, kas izvietotas ārpus pilsētas teritorijas. Lai novērstu iespēju, ka, pārņemot abas DUS Saldus pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē ar kopīgo ievērojamo tirgus daļu, Neste iegūtu tirgus varu un samazinātu konkurenci šajā konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū, īpaši nelabvēlīgi ietekmējot potenciālo konkurenci Saldus pilsētā, un lai veicinātu konkurences attīstību arī pēc apvienošanās, Konkurences padome konstatē, ka apvienošanās šajā ģeogrāfiskajā tirgū atļaujama tikai ar saistošo noteikumu, uz gadu atliekot nomas sākumu DUS-6.

17. Konkurences padome ņem vērā arī to, ka pēdējo trīs gadu laikā degvielas mazumtirdzniecības tirgū Latvijā notiek koncentrācijas palielināšanās. Vertikāli integrētie uzņēmumi spēj tirgū piedāvāt zemākas cenas, jo tie iegādājas degvielu lielām partijām par zemāku cenu nekā vairumtirdzniecībā Latvijā. Kopš 2003. gada Statoil tirgus daļa pieaugusi par 8,4%, Neste tirgus daļa - par 6,2% (VID APP 18.05.2006. vēstule Nr. 13.3.2/3683 lietā Nr. 460/06/05/6). Tas liecina par vertikāli integrēto komersantu ietekmes palielināšanos degvielas mazumtirdzniecības tirgū un vietējo, salīdzinoši nelielo komersantu izešanu no tirgus Tirgus dalībnieku skaits samazinājies par vairākiem desmitiem, tie vai nu bankrotē vai pārdod vai iznomā savas DUS lielajiem tirgus dalībniekiem.

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Konkurences likuma 8. panta pirmās daļas 5. punktu, 15. panta pirmo un otro daļu un 16. panta trešo daļu, Konkurences padome

nolēma:

1. Atļaut SIA „Neste Latvija” 02.08.2006. paziņoto apvienošanos, ilgtermiņā nomājot SIA „Alco” degvielas uzpildes stacijas Saldū, Apvedceļš 5, Kuldīgā, Sūru ielā 3, Bauskā, Elejas ielā 1, Liepājā, Kārļa Zāles laukumā 7, Talsos, Dundagas ielā 1 un Saldū, Jelgavas ielā 3.

2. Izvirzīt SIA „Neste Latvija”, īstenojot 1. punktā minēto apvienošanos, šādus saistošos noteikumus:

2.1. aizliegt SIA „Neste Latvija” nomāt SIA „Alco” degvielas uzpildes staciju Graudu ielā 8a, Kuldīgā;

2.2. noteikt SIA „Neste Latvija” nomas sākumu SIA „Alco” degvielas uzpildes stacijai Saldū, Jelgavas ielā 3, ne agrāk kā 2007. gada 1. decembrī.

Saskaņā ar Konkurences likuma 8. panta otro daļu Konkurences padomes lēmumu var pārsūdzēt Administratīvajā rajona tiesā viena mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas.

(**) – ierobežotas pieejamības informācija

Priekšsēdētāja

I. Jaunzeme